

Ksenija Hribar in maška sv. Uršula (4.)

IVO ŽAJDELA

Skupina partizanov Gorenjskega odreda je 4. januarja 1944 na gradu Strmol ugrabila Rada Hribarja in njegovo ženo Ksenijo. Ker je bilo sredi zime, so si verjetno pomagali s cerkvijo sv. Miklavža. Tako se je Ksenija lahko zazrla v oči sv. Uršule, ki jo je moška pohota ubila pol stoletja pred tem.

Pogled na maško cerkev izpred Preddvora

Zakonca Hribar je umorila »okrožna komisija Varnostnoobveščevalne službe za okrožje Kranj«. Ko so ju leta 2015 izkopali, je član te združbe Franc Štefe - Miško iz Šenčurja še živel, umrl je marca 2016. Ker je bil v zvezi z umorom javno imenovan, je v pismu bralcev svojo krivdo zanikal.

Če na primer pri Zdenku Roterju ne moremo razumeti njegovega molka o zločinih Udbe, molk Franca Štefeta lahko razumem, saj je bil eden od vodilnih vosovcev v obravnavanem delu Gorenjske. Zato je bil neposredno krivdo za nepopisno nasilje in zločine.

Rehabilitacija

Po vojni sta bila Peter in Svetozar Hribar obsojena na stalinističnih sodnih procesih, družinska podjetja in premoženje pa je režim zaplenil. Dediči so po demokratizaciji uveljavljali svoje pravice po zakonu o denacionalizaciji. Obsodbe komunističnega »sodišča« so razveljavili. Rado Hribar je bil oproščen krivde šele s *Sklepom Okrožnega sodišča v Kranju* 18. decembra 2000. V njem je sodišče zapisalo: »Okrožno državno tožilstvo iz Kranja je dne 27. 11. 2000 pod opr. Št. Ktr. 1579/98 z dne 24. 11. 2000 navedlo, da po pregledu spiskovnega gradiva zaključuje, da je nesporno, da je izpodbijana priglasitev Okrajnega ljudskega odbora Kranj predstavljala kazensko sodbo ter da v obravnavanem primeru kazenski postopek zoper obsojenega pokojnega Rada Hribarja ni bil zveden in da je bil 'obsojen' na smrt oziroma likvidiran brez kazenske sodbe in celo brez kazenske obtožbe. V posledici navedenega je zato okrožno državno tožilstvo podalo izjavo, da zoper Rada Hribarja umika očitke, da je bil narodni izdajalec in naj se zato predlog OLO Kranj, št. 1172/1 z dne 26. 1. 1946 razveljavi, in sicer tako, da se odpravi izrek v delu, v katerem je bilo navedeno, da je Rado Hribar, obsojen na smrt in likvidiran kot narodni izdajalec ... Ker je bila razveljavljena obsodba, je sodišče razveljavilo tudi stransko kazeno po odločbi Okrajnega sodišča v Kranju, por. St. Zp 16/46 z dne 11. 1. 1947, na podlagi katere je bilo Radu Hribarju zaplenjeno celotno premoženje.«

Pokop na Žalah

Saj, za to je pri komunističnih umorih in besedičenju o »narodnih izdajalcih« tudi šlo: za krajo premoženja ljudem. Zakaj so umorjenega Hribarja »obsodili« šele 11. januarja 1947, s čimer so mu tudi »pravno« odvzeli premoženje? Zato, ker so mu ga v resnici odvzeli že takoj po koncu vojne.

Po najdbi posmrtnih ostankov nad Mačami in potrditvi identitete z analizo DNK so sorodniki Rada in Ksenijo Hribar

Cerkev sv. Miklavža nad Mačami krasijo odlično ohranjene freske.

leta 2015 pokopali v družinski grobnici na ljubljanskih Žalah.

Cerkvi pod Storžičem

Preddvor na Gorenjskem je star kraj, saj se v virih prvič omenja leta 1156. Tam piše, da je samostan v Vetrinju pri Celovcu leta 1147 dobil v last ozemlje na območju današnjega Preddvora.

Tudi cerkve tu so stare, saj je cerkev sv. Lovrenca nad Bašljem prvič omenjena že leta 1156. Cerkev stoji na strmem griču v vznožju visokega Storžiča. Nedaleč v stran, vzhodnejše oziroma jugovzhodno od Storžiča, prav tako ob njegovem vznožju, stoji cerkev sv. Miklavža nad Mačami. Obe imata podoben arhitekturni in krajinski videz, ležita na strmini in na gozdni jasi, do njiju se pride po strmih pešpoteh.

Cerkev sv. Miklavža

Cerkev sv. Miklavža nad Mačami je gotška arhitektura, zgrajena konec 14. ali v začetku 15. stoletja, z ohranjenim zgodnjegotskim rebrasto obokanim prezbiterijem. Njen zaklad so freske v notranjosti, ki so eden najpomembnejših spomenikov »mehkega sloga« v gotskem stenskem slikarstvu v Sloveniji. Leta 1467 jih je naslikal Maški mojster, naslednik mojstra Bolfganga. Poslikava severne stene ladje predstavlja *Pohod in poklon kraljev*, na slavoloku je freska *Prihod sv. Uršule v Köln*, cerkev pa bogati tudi kasetirani in poslikani lesen renesančni strop v ladji iz leta 1649. Freske so znane po izjemni ohranjenosti, barvno so še zelo žive, na njih pa so zanimivi prizori. Še posebej zanimiva je freska na levi strani slavoločne stene, ki prikazuje sv. Uršulo, kako s čolnom prihaja v Köln.

Uresničitev legende

Toda v Kölnu sv. Uršulo pričakajo vojščaki temnih obrazov z naperjenimi puščicami, izstopa pa eden, ki visoko nad prihajajo-

Freska s podobo nasilja nad sv. Uršulo v cerkvi sv. Miklavža nad Mačami. Kaj se je pred očmi svetnice dogajalo v cerkvi s Ksenijo Hribar?

čimi vihti velik meč, s katerim bo naslednji trenutek odsekal prihajajočim, predvsem pa sv. Uršuli glavo. Kot da bi slikar slutil, da bodo čez več kot pol tisočletja v Nemčiji nasilje zganjali nasilneži temnih obrazov.

Ali kot da bi slikar slutil, da se bo enako nasilje leta 1944 zgodilo prav tu, v tej cerkvi ali ob njej. Legenda o sv. Uršuli govori tako o moškem nasilniku, ugrabitelju, ki si jo je spolno zaželel, in ker ga je zavrnila, jo je prebodel s puščico, kot o odsekanih glavah.

Partizanska ugrabitev

Skupina partizanov Gorenjskega odreda, prav tako nasilnežev, je 4. januarja 1944 na gradu Strmol ugrabila Rada Hribarja in njegovo ženo Ksenijo. Njuna pot v nasilno smrt je ovita v tančico skrivnosti in govoric. Čez Možjanco in Preddvor so ju privedli do cerkve sv. Miklavža nad Mačami. Tu naj bi ju mučili. Ksenijo naj bi posiljevali.

Ker je bilo na začetku januarja, sredi zime, so si verjetno pomagali s cervkviyo sv. Miklavža. Tako se je Ksenija lahko zazrla v oči sv. Uršule, ki jo je moška pohota ubila pol stoletja pred tem. Tako kot je Ksenijo ubila partizanska. ■

(nadaljevanje prihodnjič)